

KÁTÉ

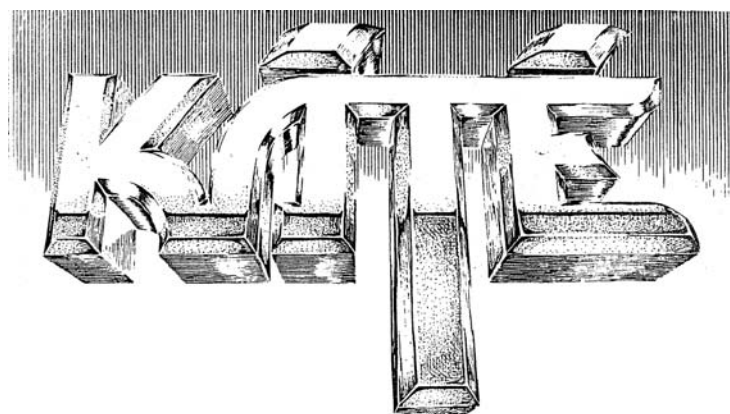
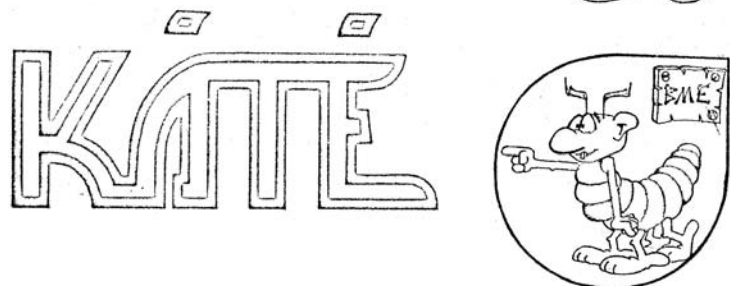
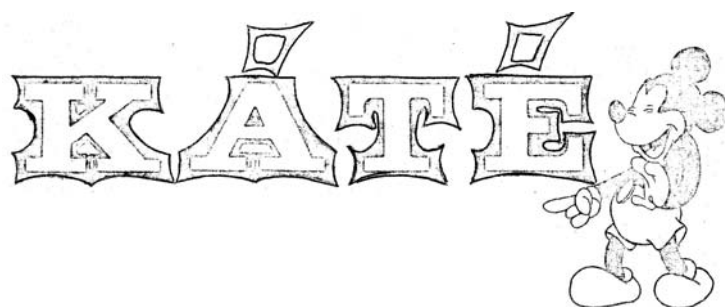
KÜLÖNSZÁM

VOLT KÁTÉ SZERKESZTŐK LAPJA

Megjelenik a 2005. december 16-i KÁTÉ találkozó alkalmából

kātē

TARTALOM

Geibl József:

KÁTÉ
szerkesztés
és kiadás
a 80-as
években
(2. oldal)

Bagyinszki Gyula:

**Az én
képes
sajtó-
történelmem**
(6. oldal)

Foltán Zoltán:

**In memoriam
KÁTÉ-s
évek**
(14. oldal)

REJTVÉNYÁT6ÁSOK
(16. oldal)

KÁTÉ szerkesztés és kiadás a 80-as években

Amikor ezt a cikket írom, már 20 éve annak, hogy befejeztem a KÁTÉ szerkesztést, és több mint 25 éve annak, hogy elkezdtem. KÁTÉ találkozó lesz, melyre meghívót kaptunk és felkérést, hogy írjunk a KÁTÉ szerkesztés múltjáról. Elkezdtem visszaemlékezni azokra a diákújságos évekre, melyek már időben távol vannak tőlem, de gondolatban mégis nagyon közel.

Abban az időben néhány lelkes ember foglalkozott azzal, hogy a pár éve létrehozott kari lap működjön és igényeink szerint tájékoztassa a Gépészmérnöki kar diákjait. A Műszaki Egyetemnek volt saját lapja - a Jövő Mérnöke - mely hivatásos újságírókkal, profi körülmények között működött. Voltak kari lapok, köztük a KÁTÉ is, melyeket a kollégiumok és/vagy a KISZ, mint a diákság akkori egyetlen képviselője - szerény költségvetésből és néhány egyetemi hallgató lelkesedését kihasználva - működtetett.

A Gépészkaron nem voltunk sokan, akik lelkesedtek az újságírásért, de akik voltunk, a tanév mindegyik hetére előállítottunk átlagban hat-nyolc, de legalább egy négyoldalas újságot. Minden héten meg kellett legalább a négy oldalnak lenni, mert mint Sajó Ernő akkori főszerkesztő mondta: „Ha egy hetet kihagyunk, még azt gondolják, hogy nincs az újságra szükség és legközelebb már nem engedik kiadni a lapot.” A négyoldalas minimumnak technikai és költségvetési okai is voltak, ami sokszor burkolt célzásban jelentkezett az újság szükségességére nézve. Ezért a heti folytonosság lényegesnek tűnt. Minden pénteken délután összejöttünk a kollégium földszintjén (akkor földszint 32.), hogy elkészítsük a lapot.

A motivációt erősítendő, minden hétre a kari KISZ-bizottság 100 forintot biztosított a szerkesztéshez étel-ital formájában, melyről pecsétes (akkor közületinek nevezett) számlát kellett vinnünk. Még emlékszem arra, hogy a 100 Ft mire volt elég: 1 liter Coca-Cola (Ernő mindig ragaszkodott az eredetihez, pedig a Pepsi akkor olcsóbb volt), 1 kg kenyér, 1 vaj, 50 dkg párizsi. Ez mindig belefért egy akkori reklámszatyorba és a felelős beszerezte számlával együtt. Később - amikor nagyobb létszámú lett a szerkesztőség - a 100 Ft-os keret megmaradt, így a párizsit és a vajat zsírral vagy disznósajttal helyettesítettük, mert az olcsóbb volt. Az ébrenlétet úgy gondoltuk, hogy a kóla biztosítja, de emlékeim szerint később áttértünk a kávéra. Persze, a kávéból sem tudtuk az akkori legjobbat (Omnia) megvenni, hanem olcsóbb (Karaván) kávéval is beértük. A kávé erősségét és minőségét azért igyekeztünk Arthur módszerével biztosítani. Arthur kávé javítási módszerei:

Ad1. Babkávét otthon, vagy a kollégiumi rezsón utánpótlás, és utána darálni!

Ad2. A kávé egy kicsit megsózni, hogy az aroma jobban kioldódjon!

A szerkesztést mindig az újságba szánt cikkek felolvasásával kezdtünk, feltéve persze, ha voltak cikkek a szerkesztés elején. Ez a tradíció még Makszy Gábor szerkesztősége alatt került bevezetésre, és nem csak demokratikus volt, de sokszor gyümölcsöző gondolatokat is hozott. A felolvasott cikkeket megvitattuk, a szerző nagyon gyakran át is írta, sőt sokszor a legjobb ötletek egy következő cikkre is ekkor születtek. Volt olvasói vélemény rovatunk is, mert a KÁTÉ levelesládába (ez a szerkesztőség bejárata mellett volt kiakasztva) dobott hozzászólásokat is igyekeztünk megjeleníteni. Néha magunk is írtunk névtelen olvasói véleményt, de így sem jött össze belőlük sok. Úgy emlékszem, hogy a legtöbb olvasói levelet egy vicces kis rajz váltotta ki, amely a „Vicinális Dugóhúzó”-t reklámozta, ami akkor

(1982-ben) az Egyetem 200 éves évfordulójára jelent meg. A rajz egy gőzmozdonyt ábrázolt, aminek kéményébe egy dugót húzó ember volt rajzolva és a mozdonyvezető kikiabált a húzónak: „Józsi húzd ki, mert felrobban a kazán!”. Erre az idéetlen kis rajzocskára több oktató tollat ragadott és megírta:

Ad.1. A kazán füstoldali elzárásától az nem robbanhat fel, legfeljebb kialszik a tűz.

Ad.2. A mozdony jelzésszáma téves, mert a második szám a meghajtott tengelyek számát jelöli, ami a rajzon láthatóan csak 1 volt, míg a mozdonyra a grafikus 2-t írt.

Amikor eljutottunk oda, hogy születtek befejezett cikkek, még hátra volt azoknak a gépelése. Akkoriban csak kézzel és papírra írt mindenki, személyi számítógépek, nyomtatók stb. még nem voltak elterjedve. A cikkek gépelésére nagyon nehezen találtunk önként vállalkozót. Bizony sokat kellett a hölgyeknek udvarolni, hogy a péntek éjszakát a KÁTÉ szerkesztésen töltsék, és ne valamelyik egyetemi klubban. A szerkesztőségnek két írógépe volt: egy elektromechanikus, és egy mechanikus, azt hiszem mindkettő az NDK gyártmánya. A vezércikket igyekeztünk mindig esztétikusan gépelni, ezért találtuk ki az alábbi - általunk „pitty-pitty”-nek nevezett - módszert a sorkizárt gépelésre:

Ad.1. A cikk írójának a cikket egy franciakockás lapra kellett írnia, melyen be volt jelölve, hogy meddig tart a 40 karakter.

Ad.2. Minden sorban meghatároztuk, hogy hány szóközt kell beütni, hogy kijöjjön a 40 karakter sorhosszúság.

Ad.3. A gépelőnek történő diktálásnál mondani kellett, hogy hová üsse a szünetet. Erre találtuk ki a „pitty” rövid kifejezést. Persze mondanom sem kell, hogy a kezdő gépírók a pityt szót legépelték, ami után jöhetett a szemétkosár, vagy az olló.

Amennyiben megvoltak a cikkek, és rajzok is születtek, még a lap nagyon messze volt a kész állapottól. A rajz beszerzése volt az egyik legnehezebb, mert ugyan a Gépészkaron mindenki rajzolt kézzel házi feladatot, de karikatúrát rajzolni csak elvétve volt képes néhány diák. Ha ilyen diákot találtunk, addig fűztük, amíg igent nem mondott és akkor adtuk neki az idétlenebbül-idétlenebb rajzolnivalókat. Ez alól kivételt képezett néhány nagy tehetségű rajzoló, akik bármilyen témára nagyszerű rajzokat tudtak produkálni: Göntér Miklós, Szólás Tibor majd később Körmendi Zoltán és Módy Péter. Göntér a hetvenes évek végén végzett, míg a nyolcvanas évek elején Szólás Tibor másodévesen elhagyta az Egyetemet, ami nagy érvágás volt a KÁTÉ-nak. Ezután még évekig azokat a rajzokat publikáltuk, amiket ők ketten rajzoltak és valamilyen módon addig még nem kerültek be az újságba. Körmendi Zoli kb. 1983-tól 1988-ig, Módy Peti 1988-1989 táján alkotott a KÁTÉ számára is. Ajkai Papp Lacit is győzködtük, hogy szürrealista művészetét a KÁTÉ hasábjain is gyümölcsöztesse, de néhány erőfeszítéstől eltekintve ez nem sikerült. Talán nem is baj, mert olvasóink hadilábon álltak a szürrealizmus nyújtotta intellektuális kihívással.

A kész cikkeket és rajzokat oldalakra tördeltük (vágtuk) és ragasztottuk. Ezek képezték az őspéldányt, ami A3-as famentes kartonlapokon készült. Zöld segédvonalak segítették a kartonlapokon a cikkek helyes geometriai beállítását. Ezt még Sajó Ernő találta ki, ugyanis a lapokat olyan nyomtató lemezekre fényképezték, amelyeknél az eljárás a zöld színre nem volt érzékeny. A cikkek fölé a címeteket letráztuk. Gondolom, ma már nemigen ismerik ezt a fogalmat (letraset: előre nyomtatott öntapadós betűk). A letra-készletből természetesen hamar elfogytak a népszerű betűk, így gyakran olyan címet kellett találni, ami a maradék betűkből kirakható volt. Ez egy igazán jó feladat, mert több szempontnak kellett megfelelni:

Ad.1. A cím megfeleljen a tartalomnak.

Ad.2. Figyelemfelhívó legyen, és miatta olvassák el a cikket.

Ad.3. Elférjen a cikk fölé.

Ezek után, ha minden megvolt, jöhetett az olló, a ragasztó és az őspéldány minden lapja előállt. Eleinte szombat reggelre el kellett készülnünk, aminek két oka volt:

1. az R épületi egyetemi nyomda, ami optimális esetben a hétvégi műszakban elkezd(het)te az újság gyártását;

2. a gépészkari KISZ-titkár - hivatala a K épületben volt - aki látni akarta az újságot nyomtatás előtt. Ehhez az őspéldányt szombat reggel le kellett adni a K épület portáján egy két- vagy ötforintos borralaló kíséretében (hja, az az infláció ...). Aztán a „szabadszombat” bevezetésével együtt jött az akár többnapos szerkesztés lehetősége, mert egy diák akkor is olyan volt, hogy ha tehetett, a munkáját az utolsó lehetséges időpontban fejezte be.

Tegyük fel, hogy a nyomdába leadtuk az őspéldányt és kinyomtatták, azonban még mindig voltak feladatok:

Ad1. Elhozni az 1000 kinyomtatott példányt a nyomdából, ami akkor az R épületben volt. Persze volt olyan, hogy a Közlekkarosok tévedésből a saját lapjuk helyett a KÁTÉ-t vitték el, és ilyenkor rohángálhattunk utána. Ha szerencsénk volt, találtunk olyanokat, akik a Koleszig szállították a kinyomtatott újságot.

Ad2. Amikor az újság a kollégiumban volt, jött a hajtogatás és az összerakás, ugyanis a KÁTÉ A3-as lapokra volt kinyomtatva, tehát félbehajtásra és sorba rendezésre volt szükség. Erre sem volt könnyű hajtogatókat találni.

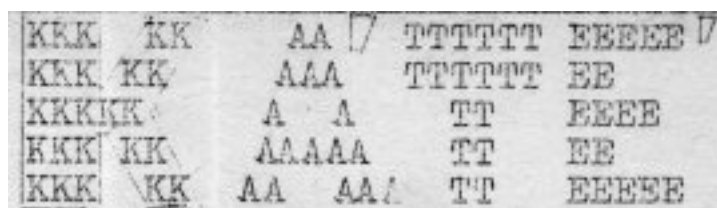
Ad3. A terjesztőknek - mi évfolyamfelelősöket alkalmaztunk - szét kellett osztani a fejkvóta szerinti példányokat, akik végre az olvasóközönséghez juttatták az újságot. Ez megtörtént szerda reggelre, amikortól lehetett készülni a pénteki szerkesztésre.

Ez volt a szorgalmi időszak heti KÁTÉ körforgása. Ezt csináltuk mindaddig, amíg ki nem találtuk a KÁTÉ gyors híreket. Ez a kor akkor legkorszerűbb személyi számítógépén, a ZX Spectrum-on készült és jelent is meg úgy, hogy a Kollégium halljában volt egy színes TV, amit az Ezres Klubban a diszkósok használtak hétvégén. A gyors hír a magyar TV-ben megjelenő képűség mintájára működött és automatikusan levetítette az elkészült híroldalakat. Napi híreket is írtunk, úgy emlékszem maximum 70 oldalt tudtunk kezelni. Ezáltal több mint egy órán keresztül nem ismételtük magunkat. Úgy emlékszem, az első megjelenési héten többen elkéstek az óráikról, mert végig akarták olvasni az összes reggeli oldalunkat. Erről az első elektronikus KÁTÉ-ról nem tudom, hogy maradt-e valakinek emléke? Nekem az első informatikai rendszerszervezésem volt.

A szorgalmi időszakon kívül a nyárra is volt mindig feladatunk: ekkor készült a Gólyaszám vagy Nyári Magazin, a balatonlelleli táborok napi KÁTÉ kiadványa és a napi faliújság, melyet szintén a KÁTÉ szerkesztői az akkori tábori fotósok (Fotó kör kihelyezett tagozata) készítettek. A faliújságra kerültek a frissen előhívott, előző nap készült fényképek. Úgy emlékszem, hogy a fotólabort mindig az egyik női WC-ből alakítottuk ki, mert a Gépészkaron mindig sokkal kevesebb nő volt mint férfiú, így az nélkülözhető volt, legalább is a többségnek. Azért néha előfordult, hogy a száradó képek mellé a szárítózsínorra néhány női bugyi is került.

A balatonlellel napi kiadás volt a legizgalmasabb, mert itt ugyanazon éjszaka le is gyártottunk 100 db KÁTÉ-t, a kor leginkább elterjedt sokszorosítási módszerével, stencilezve. A kezdő stencilgépkezelő a kis lábujjától a feje búbjáig képes volt nyomdafestékkel összekenni magát, nem egészen tíz másodperc alatt. Ha jó minőségű nyomdafestéket kaptunk, szeptemberig kitartott a festék a bőrön, csak arra kellett figyelni, hogy esztétikus foltok legyenek, mert akkor legalább tetoválásnak látszott. A stencilgép technikai szakértője Kiss Péter volt, aki egy KISZ agit-prop-oshoz illő tapasztalattal tanított meg minket a gép használatára.

A stencilpapírra való gépelés volt a legnehezebb az összes gépelési feladat közül. A stencilpapír egy lehellet vékonyságú papír, aminek a felső széle egy ugyanolyan méretű kartonpapírhoz volt erősítve. Ezt be lehetett fűzni az írógépbe - többkevesebb nehézséggel. Inkább többel, mint kevesebb, mert a vékony papír sosem akart együtt mozogni a kartonnal. Az írógép ütötte betű a vékony papírt a festék által permeabilissá tette, és az ilyen papír képezte az őspéldányt. Minőségétől függően tíztől kb. száz sokszorosított példányt tudott produkálni a stencilgépen. Ha sokszorosítás közben kilyukadt, akkor újra kellett gépelni az oldalt. Letraset vagy más akkoriban korszerűnek vélt technika használata ki volt zárva, hiszen a stencilezés technológiája - és maga a stencilgép is -, az 1919-es őszirózsás forradalomra datálódik. Ennek ellenére, néhány elszánt szerkesztő még grafikával is próbálkozott, pedig a fejléc gépelése is nehézségeket okozott. Íme egy fejléc:

Képzeljétek ezt úgy gépelni, hogy minden betű a helyére kerüljön, miközben arra kellett vigyázni, hogy a stencilpapír ne kilyukadjon. Jól látszik, hogy a vesszőket nem gépeltük, hanem karcoltuk a stencilpapírra. Ha rajzot akartunk megjelentetni, azt is karcolni kellett. A karcolást egy gombostűvel végeztük, és az eredmény igen nehezen volt látható a papíron. Ha elrontottuk, egy javítási módszer jöhetett szóba, a körömlakk, de azt csak kis hibákra lehetett használni. Sajnos, egy férfi táskájában ez igen ritka volt, női táskából pedig kevés akadt a KÁTÉ szerkesztésen

Voltak próbálkozások arra, hogy legyenek lányok. Emlékszem, az egyik balatonlellel táborba egy komplett női építőtáborra hívtunk meg. Amikor az esti szórakozásra került a sor, úgy jártunk, hogy a zene már szólt, de a csajokkal senki sem akart táncolni, ott ültek szerencsétlenül az ebédlő félrehúzott székein. Ezt a szorult helyzetet is egy KÁTÉ-s - Baranyi Béla - oldotta meg, aki fogta magát és a terem közepén bemutatkozott: „Sziasztok lányok, én vagyok a Béla! Jöttök velem táncolni?” A húsz lány fel is állt, és a Béla egyszerre mindannyiukkal táncolt. Másnap meg is jelentettük a napi újságban az alábbi viccet: *Egy farmon tehenek legelésznek. Átugrik a kerítésen hozzájuk egy bika, és így szól: „Sziasztok, lányok! Én vagyok a Tökös Dani, de szólítsatok csak nyugodtan Daninak, mert a többi fennmaradt a kerítésen.”*

A fenti emlékeit lejegyezte:

Geibl József, volt KÁTÉ (fő)szerkesztő

Mottó: „Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.”
/Ady Endre/

Az én képes sajtótörténelmem

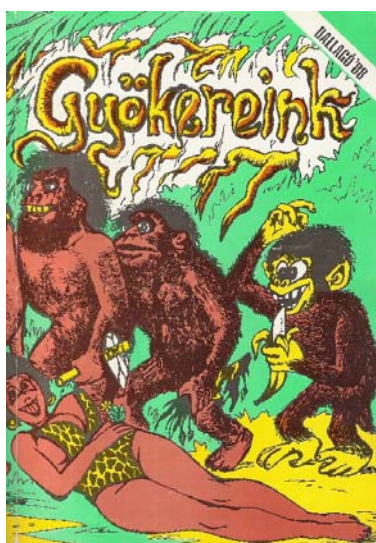
„A szó elszáll, az írás megmarad” - tudták ezt már a régi bölcsek is, de egyre inkább tapasztalom ezt a munkám során. Tizenhét éves felsőoktatási gyakorlatom - főként az utóbbi évek alapján - azt mondatja, hogy a zárthelyiken és a vizsgákon csak az (vagy annak egy része) „jön vissza” a hallgatóktól, ami a jegyzetben szerepel, avagy a táblára felírtam. Ha puskáznak, ill. azzal próbálkoznak, akkor még inkább ez a szomorú helyzet. A szó tényleg csak úgy elszáll, ha nem tanulnak meg hallás után jegyzetelni, ha nem szeretnek (netán nem is akarnak) írni. Lehet, hogy túlságosan elkényeztetjük hallgatóinkat komplett nyomtatott jegyzetekkel, interneten elérhető prezentációkkal és segédletekkel? Egyetemi tanulmányaimra visszagondolva, a mi helyzetünk nem volt ilyen rózsás. A tananyag kb. 70...80 %-ához nem volt semmiféle jól használható jegyzet vagy segédlet, így nagyon gyorsan meg kellett tanulnunk saját jegyzetet írni az előadásokról és gyakorlatokról, különben „meg voltunk löve”!

Miért kezdem ezzel? Többek között azért, mert az egyik legjobb „tréning” az írás- és fogalmazás-készség - továbbá a szókincs - fejlesztéséhez a hallás utáni jegyzetelés. Persze legyen értelme a leírtaknak és később is el tudjuk olvasni! Ha ez már jól megy, akkor kifejlődhet (kifejlődik) az igény saját gondolataink papírra (avagy számítógépbe) vetésére. Sőt, további inspirációt adhat, ha ezt nagyobb plénum elé is tárhatjuk. Hát így juthatunk el egy-egy nyomtatott (manapság már sok esetben elektronikus) írásmű - hetilap, alkalmi kiadvány, ..., sőt könyv megjelen(tet)éséhez. Tény, hogy sok előnye van az elektronikus médiáknak, de valahogy mégis a nyomtatásban megjelenő, „kézzel fogható” írásművek az igaziak. Nem virtuálisak, így nem számítógépfüggők; nem bántják őket a szoftveres vírusok és a géplefagyások (legfeljebb a gondatlan tárolás miatt hozzájuk férő penészgombák, szúfélék vagy egerek). Van illatuk, tapintásuk, zizegésük stb., azaz sokféle „kellemes érzetet” keltenek. Hát, így is gondolok vissza a KÁTÉ-ra és más sajtóorgánium-társára.

A KÁTÉ-val először 1983. szeptemberében - az akkor nagyon nehezen megúszható egyéves sorkatonai szolgálat letöltése után - elsőéves gépészhallgatóként találkoztam, kezdetben csak olvasóként. Később a tankörünkre hárult a lap hajtogatásának heti rendszerességű feladata. Őszintén megmondva, nem volt valami kreatív tevékenység, ezért viszonylag ritkán vettem részt benne. Nagy változást a KÁTÉ-val való viszonyomban 1985 nyara hozott. Ekkor túljutva a „Nagy Vízválasztón” - azaz a matematika és a mechanika szigorlaton - tevőlegesen is részese lettem a szerkesztésnek, elsősorban fotóösszeállítások, keresztrejtvények készítésével. Időnként cikket és verset is írtam SZ.O. (SZakma Oroszlánja) álneven, ill. ötletet vagy ihletet adtam másoknak az írásra.

Apropó, matematika szigorlat! Gépipari technológia szakos, röviden „gyártós” tankörünk (az 1984/85. tanévben 209. tankör) 1985. május 29-én „mérkőzött meg” először a Matek Tanszékkal szigorlat formájában. Sajnos már az „első félidő”, azaz az írásbeli szigorlat sem kecsegtetett a nagy győzelem ígéretével, így kínunkban - a másnapi szóbelire való „edzés” helyett - csináltunk egy kézzel írott-rajzolt-tördelt, egypéldányos, kézről-kézbe „terjesztett” újságot IF YOU ÉLET (ejtsd: „Ifjú Élet”)

címmel. A meccs végeredménye egyébként a tippelt 7:5 helyett 8:4 lett a Matek Tanszék javára, azaz 12-ből csak négyünknek sikerült elsőre átmenni. A második számot szeptemberben az egyik tankörtársunk dékáni utóvizsgás szigorlata ihlette, ami végül meghozta a várva várt sikert számára is. Tanköri lapunk egyébként 4 évfolyamot ill. 10 számot ért meg, és 1988. február 2-án jelent meg utoljára. A 10 újságot átlagban 3...4 havonta adtuk ki, összesen 280 oldalon. Hogy miről tudtunk ennyit összehordani? A tanköri gombfoci-bajnokságról, a tankörök közötti labdarúgó kupáról, a Gyártós Mundiálról, a Tanköri Szabványügyi Hivatal (TSZH) és Tanköri Tájékoztatási Hivatal (TTH) közleményeiről, az „Önálló kísérleti munka” (ÖKM) című tárgy keretében végzett próbálkozásainkról, a Szubjektív Filmstúdió forgatásairól, szakmai és egyéb kirándulásainkról, balatonlellel táborozásainkról, tudományos és áltudományos eszmefuttatásainkról, egyes „kevésbé érdekes” órák alatt lebonyolított közvélemény-kutatásainkról, farsangi bálos szereplésünkről, különféle (konstrukciós, forgácsolási, hegesztési, tréfás szakmai, sport, kulturális, politikai, „Auróra”) vetélkedőkről, SLIP-es dolgainkról (pl. bevonulás, kortesműsor, QSZVE = Kulturális Szakok közötti Vetélkedő, 24 órás vetélkedő), ... Ezeken kívül rendszeres rovatnak számítottak a következők: Galéria (műalkotásainkról), Poszter (rólunk), Fotóválogatás (programjainkról); Exkluzív riport, Sajtószemle, Humor, Képregény, Keresztrejtvény. A „Konkurrencia” is felfigyelt rá, ugyanis a KÁTÉ-ban háromszor, a JÖVŐ MÉRNÖKÉ-ben egyszer cikkeztek róla. Mindezeket túl jó alapot adott BALLAGÓ '88 magazinunk („Gyökereink”) szerkesztéséhez is, aminek intenzív szakasza éppen 1988. februárjában zajlott. E magazin főszerkesztőjeként és fotósaként elfogultság nélkül állíthatom, hogy egy olyan „emlékkönyvet” sikerült összehoznunk, amit szívesen vettek és vesznek kezükbe az érintettek.

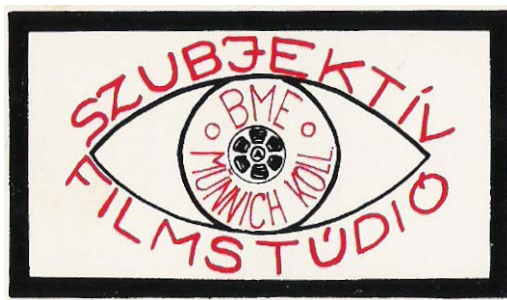

Az első IF YOU ÉLET, a BALLAGÓ '88 magazin és az 1985-ös Nyári Magazin

Visszakanyarodva a KÁTÉ-hoz, 1985. augusztus 1. és 8. között egy nagyon jó hangulatú balatonlellel nyári táborozáson vettünk részt. Ezután (ugyanitt) következett a 3 napos „Közösségek Tábora”, ami a KÁTÉ-csapat részéről a Nyári Magazin szerkesztését is jelentette. Már az első este felmerült egy exkluzív keresztrejtvény elkészítésének gondolata. A szavakat tett követte - bár korábban csak rejtvényfejtői gyakorlatot szereztem - és nekiláttam egy skandináv típusú keresztrejtvény elkészítésének. Kb. 2/3-os készültségi állapotánál ötletbörzére bocsátottam néhány meghatározás tömör, lényegre törő kitalálását. Egyre többen gyűltek körém, majd egy idő után dőlünk a röhögéstől a vicces ötletek hallatán. Végül a rejtvény- és

újság-szerkesztésből egész estét betöltő poénkodás és rötyögés lett. Csak úgy ízeltől néhány meghatározás és megfejtés: nemibetegség = balhererák; koncentrikus barmuk = körkörös ökrük; saav teeszii = maar; MÁV-békák = sínunkák; éleshang-paraméter = sikolyszög; mechanika egyveleg = dinamika koktél; energiatárogató = akkumulátorörsíp; súlyemelő = kínlódász; börtön = raktár; kínai jellegű = maoid. Hát, így lett egy rejtvényből tetszőleges létszámmal űzhető társasjáték! Persze, a megfejtéssel próbálkozók is eldobták az agyukat egy idő után.

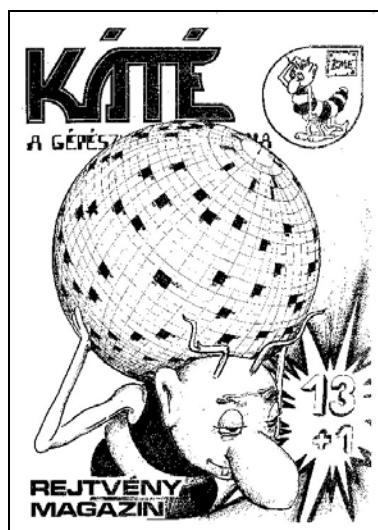
A folytatás kicsit váratott magára, ugyanis Körmendi Zoli (akkori főszerkesztő) kérésére - gazdasági (spórolási) megfontolásból - kísérletezni kezdtem az újság fotós oldalai pont- ill. vonal-raszterének elkészítésével. Ez az igény azért merült fel, mert külső cég (pl. BHG) által elkészített síkfilm-raszterek elég nagy kiadást jelentettek. Sajnos, sem a rendelkezésre álló technika, sem a hozzá tartozó „recept” nem volt az igazi, így csak 1985. október 10. és november 14. közötti számokban jelentek meg ezek a nem túl jó minőségű próbálkozások. Ezek után úgy döntöttünk, hogy inkább ritkábban jelentessünk meg fotókat az újságban, de ahhoz a rasztert „profí” technikával és rutinos személyekkel készíttessük el.

A Szubjektív Filmstúdió és a Fotókör általam „tervezett” matricája

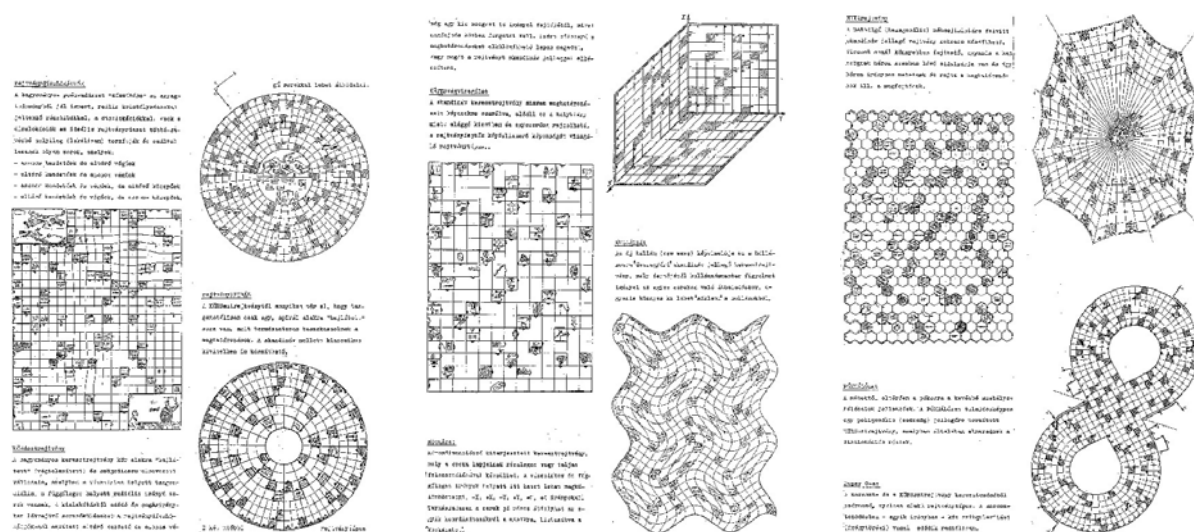
Közben meg kell jegyeznem, hogy bő két éves - szakközépiskolai kollégiumban szerzett - fotókörös múlttal a hátam mögött, 1984 elején feltámasztottam az akkor halódó félben lévő Fotókört, aminek tulajdonában lévő Super8-as kamerára építve amatőrfilmes kört is alapítottunk néhány évfolyamtársammal. Egy pár dokumentumfilm (pl. SLIP-ről) mellett - 1985 és 1992 között - 18 kisjátékfilmet forgattunk, összesen 225 percnyi időtartamban, amiből a leghosszabb filmünk közel 32 percesre sikeredett. Hogy ez - a mai videó-korszakból nézve - sok-e vagy kevés, ahhoz csak annyit: egy tekercs 17 DIN-es, Super8-as, színes AGFA film 15,24 méteres, vagyis 3 perc 17 másodperc időtartamú volt! Sok teltházassal vetítést rendeztünk a Kolesz halljában, vagy éppen a lellei táborokban, de az igazi élményt maguk a forgatások jelentették. Eszméletlen jó közösségi programnak számítottak, akik részt vettek bennük, még manapság is emlegetik. A filmezéshez jó tapasztalatgyűjtési lehetőséget jelentett a MAFILM-beli világosítói munka. Nyáron ugyanis, sok tévé- ill. mozifilmet forgattak, amihez kevés volt a főállású világosító. Így lehetőség nyílt ÁKB-sként (Állományon Kívüli Beosztottként) forgatásokra menni. Összeköthettük a kellemeset a hasznossal, azaz pénzt is kerestünk és még élveztük is a munkát. Egy idő után felvettük a „SZUBJEKTÍV FILMSTÚDIÓ” nevet, és ilyen címen 1988. március 15-én saját lapot adtunk ki. Ennek egy bővített „retro” változata jelent meg 2004-ben, Molnár Jenő filmkörü társalapító 40 éves (a filmkör 20 éves) születésnapja alkalmából. Ugyanis Jenő felesége (Mary) a Bem Moziba szervezett egy - filmjeink vetítésével egybekötött - Szubjektív Filmstúdiós találkozót ajándékképpen, ahol ezt kiosztottuk a megjelenteknek. Ami a Fotókört illeti, elég sokáig csak ketten-

hárman (Gellár Józssival, Foltán Zolival) tevékenykedtünk benne kellő aktivitással. Nem a „művészi”, hanem a „dokumentalista” irányzatot képviseltük. Legfontosabb megjelenési fórumunk a Kolesz földszintjén, a liftek mellett elhelyezett faliújság volt. Ezt egészítették ki a KÁTÉ-ban és az IF YOU ÉLET-ben időnként megjelenő fotóválogatások, továbbá a BALLAGÓ-k fényképanyagai. Jómagam 1986-tól 1990-ig 5 ilyen magazin készítésében működtem közre. A nyári balatonlellei táborokba - az egyik női mosdót lefoglalva - leköltöztettük a 9. emeleti fotólabort, hogy naprakészek lehessünk a publikálásban, és legyen mit válogatni a KÁTÉ Magazinokba.

A Szubjektív Filmstúdió lapja és a KÁTÉ Rejtvénymagazin

1986. február 20-tól vált rendszeressé a keresztrejtvény rovat a KÁTÉ-ban, amit egy idő után megpróbáltam frissíteni saját fejlesztésű változatokkal. Közben persze a skandináv típust is készítettem, de gyakran változtattam az alakját aktualitásokhoz avagy poénokhoz igazodva. 1987. májusában KÁTÉ Rejtvénymagazint jelentettünk meg, amelybe 14 keresztrejtvény-variációt készítettem, pedig ebben az időszakban voltunk leginkább tervezési feladatokkal „behavazva”. Szóval, nem unatkoztam!

Saját fejlesztésű keresztrejtvény-változatok: rejtvénydíszLOKÁCIÓK, KÖRösztrejtvény, rejtvénySPIRÁL, KÉPESSégvizsgálat, KOCKÁzat, HULLÁMzás, HEXArejtvény, PÓKHÁLÓzat, Super8-as

Noha a KÁTÉ akkoriban a „Gépész Kari KISZ Lapja” volt, nem nagyon voltunk a szerkesztőségben olyanok, akik ideológiailag akár csak egy kicsit is elkötelezték volna magukat a szocializmus avagy a kommunizmus (tév)eszméi iránt. Emlékszem, hogy a „Tudományos szocializmus” című - akkor még kötelező - tárgyunk tanárnője sírva fakadt, amikor közöltük vele: megígérjük, hogy bejárunk az óráira; sőt még a vizsgára meg is tanuljuk az anyagot; de hogy higgyünk is benne, arról szó sem lehet.

Sajátos szakmai küldetést teljesített a KÁTÉ a „Gm” szakmai (külön)szám ill. a Szakmai Magazin megjelentetésével, ami elsősorban a Gépészkar TDK (Tudományos Diákkör) propagálást szolgálta. Természetesen igyekezett információt nyújtani hazai és külföldi műszaki érdekességekről is. Ezekben olyan rejtvényspecialitásokat publikáltam, mint pl. a rejtvénycsavar, az idegFESZÜLTSEGI MOHR-KÖRösztrejtvény, a poénvadászbombázó. A KÁTÉ „oldalhajításaként” - a Gólyabálhoz kötődően - szerkesztettük a PLAYGOY_A-t, hogy a „megszeppent” elsőéves bálozók gátlásait egy kis humorral oldani tudjuk. Ebben a tréfás gólyaeskü szövege mellett mókás versek, nevetésre ingerlő fogalom-félreértelmezések, poénos rajzok és természetesen vicces rejtvények is szerepeltek.

KÁTÉ szerkesztőség egy része a lellei táborban és az 1988-as PLAYGOY-A
(a fotón Bagyinszki Gyula, Nagy Zoltán, Szeőcs Judit, Fekete Marianna, Papp Tibor,
Köröendi Zoltán és Takács István látható „Káté Kázmér” társaságában)

Volt több olyan kollégiumi sajtótermék is, aminek nem, vagy csak alkalmilag voltam részese, de legalább felsorolásszerűen ezeket is érdemes felidézni:

- KISGÉGE, mint plakátokon megjelenő kollégiumi napilap;
- KOLINFORM, mint aktuális kollégiumi információk lapja;
- KOLLÉGISTA és annak MAGAZINja, mint a Kollégium alkalmi kiadványa;
- FIGYELJ CSAK, mint a Senior Gárda tájékoztató kiadványa elsőévesek részére;
- H'ÉTLAP, mint a Kollégium kulturális tájékoztatója;
- APÁNK NEMZETT és annak HÉVKÖNYV-e, mint a SLIP Ceremónia Bizottság kiadványa;
- TVNÖ (Társadalmi Valóság - Nemzeti Önismeret) CIKKGYŰJTEMÉNY és annak KISKÖNYVTÁRa, mint a Kollégiumi Sajtóalapítvány kiadványa;
- BAROMÉTER és annak KISKÖNYVTÁRa, mint a Gépészkar Diákszövetség alkalmi kiadványa;

Szerkesztőségi munkánk némi elismerése, avagy javadalmazása volt a fényképes „Sajtós igazolvány”. Ennek volt egyetemi és kari (KÁTÉ-s) változata is. Felmutatása lehetőséget adott különféle egyetemi rendezvények és Klubok díjtalan látogatására. Némi problémát csak az okozott, hogy ezeknek a programoknak a zöme péntek este volt, vagyis a KÁTÉ szerkesztés idején. Tehát vagy szerkesztés, vagy bulizás! Voltak, akik az arany középutat választották: „ebből is egy kicsit, meg abból is egy kicsit”. Azért akadt olyan egyetemi klub (pl. KÁVÉ Klub, PRIZMA Klub), amelyik más napokon (is) tartott programot, a Zala Szilárd nevével fémjelzett R-Klubban. Galambos Robi mesélte, hogy neki sikerült nemzetközi érvényességűvé tenni a BMÉ-s Sajtó igazolványt. A nagy Szovjetunió Moszkva nevű fővárosában járva, barátnőjével felfigyeltek egy zártkörű fogadásra, valamelyik szálloda halljában. Mivel eléggé éhesek voltak, Robi egy laza csuklómozdulattal meglibbentette igazolványát a bejáratnál. Az ajtónállót annyira megbabonázta a külső műanyag borító vörös színe, hogy szó nélkül beengedte őket, ahol annyit ehetek és ihattak, amennyi beléjük fért.

A BME Sajtó igazolvány és a KÁTÉ Sajtós igazolvány

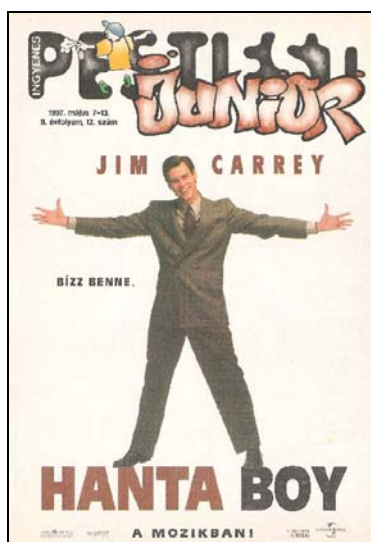
1988-89 fordulóján alábbhagyott a KÁTÉ-csapat lelkesedése, ami összefüggött egyfajta szerkesztőségi generációváltással, sőt talán még az akkor zajló országos rendszerváltással is. Sajnos, ekkor már a csapatnak valahogy nem volt annyira fontos a heti megjelenés, az aktualitás és a szerkesztés hangulata. Egy kis „úr” támadt bennem, ezért 1989. februárjában elindítottam a KÉPMEZŐ című lapot. Mindezt már kollégiumi ill. körvezető tanárként tettem. A Fotókör és a Szubjektív Filmstúdió eme alkalmi kiadványa - a fotó- és filmtechnika megismertetése és népszerűsítése érdekében - 1992. májusáig 10 alkalommal jelent meg, összesen 188 oldal terjedelemben, alkalmanként 1000 példányban. Természetesen nem csak saját írásaimból, fotóimból, rajzaimból és keresztrejtvényeimből szerkesztettem, hanem felkértem néhány avatott szakértőt (fotókori és filmkori tagokat; Körmendi Zolit, mint akkori rajzfilm-animátort) is egy-egy tématerület bemutatására.

Szintén kollégiumi tanári működésemmel kötődik az „Első negyedszázadunk” című, a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Kar Kármán Tódor Kollégiuma fennállásának 25 éves, valamint névadója születésének 110 éves évfordulója alkalmából kiadott emlékkönyv összeállítása, szerkesztése 1991-ben, 96 oldal terjedelemben. 1992-ben megváltam a Kolesztól és az akkori Kollégiumi Bizottság 5+4 éves működésemet „Tiszteletbeli Kármán Kollégista” címmel díjazta. Papp Tibi főszereplésével - az 1992. november 20-i nosztalgia KÁTÉ szerkesztés alkalmából - még összejött egy olyan KÁTÉ különszám, ami a „volt KÁTÉ szerkesztők lapja” alcímet viselte. Az ebbe készített KÖRösztrejtvénnyel zárult le aktív KÁTÉ-s korszakom. Viszont 1998. április 17-én (pénteken) 18 órai kezdettel volt egy nagy „KÁTÉ buli” az R-Klubban, Berta „Burek” János, Csűrök Tibor, Papp Éva és Papp Tibor szervezésében, amin a „jegyzőkönyv” tanúsága szerint 40-en vettünk részt!

A 10 KÉPMEZŐ, az „Első negyedszázadunk” és a volt KÁTÉ szerkesztők lapja

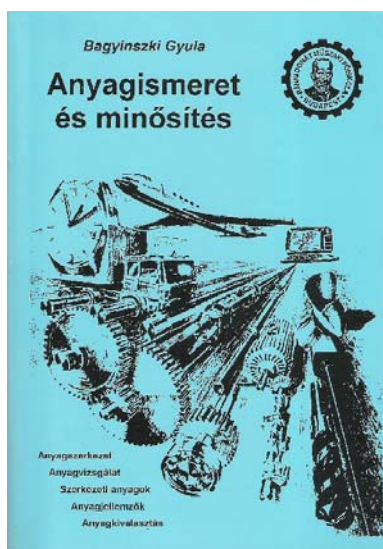
Ami a keresztrejtvény-szerkesztést illeti, 1997-től a PESTI EST JUNIOR-ban, majd 2000-től a GYŐRI EST-ben jelentek meg néhány évig skandináv típusú, természetesen a KÁTÉ-hoz képest „komolyabb” stílusú rejtvényeim. Nem tudom, találkozott-e velük valaki e sorok olvasói közül? Pontos mérleget ugyan nem vontam, de becsléseim szerint eddig közel 300 keresztrejtvényt készítettem. Az utóbbi időkben már szinte csak a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Anyagtudomány és Technológia Tanszékének szervezésében, évente sorra kerülő Hegesztési Versenyekre készítek rejtvényeket. Hallgatóként, majd később tanszéki oktatóként aktív tagja voltam a Kármán Kollégium Hegesztési Szakosztályának, de 1995 óta mint külső „patronáló tanár” segítem a versenyek lebonyolítását, ami egyfajta „volt kollégák találkozója”-ként is funkcionál néhányunk szempontjából.

Az első olyan PESTI EST JUNIOR és GYŐRI EST, amelyben keresztrejtvényem jelent meg

Ami pedig az írást illeti, az elsősorban a foglalkozásommal függ össze, azaz főként tankönyvek, jegyzetek, oktatási segédletek, szócikkek publikálását jelenti. De még ennek is van némi KÁTÉ-s vonatkozása, ugyanis az egyik jegyzetem 2. kiadásának

címlapját Körmendi Zoli - szerintem talán a legjobban sikerült, eredetiben (A3 méretű filctoll-grafikán) különösen jó képi hatású – „műszaki” rajza ékesítette, ami az 1985. november 8-án megjelent „Gm a KÁTÉ Szakmai Különszáma” címlapképe volt. Emlékszem, Zoli részére gyűjtenünk kellett a különböző elhasználódási avagy kiszáradási fokú fekete filctollakat, hogy nagyon sokféle szürkeárnyalata legyen a rajzok kidolgozásához. Meg kell hagyni, iszonyatos türelme volt hozzá! Jómagam is nagy „filctoll-fogyasztó” voltam, ugyanis a KÁTÉ-beli keresztretjvényeimet fekete filctollakkal, tisztán kézi munkával készítettem el. Később persze áttértem a számítógéppel segített kivitelezésre. Egy másik jegyzetem 2. kiadása címlapábrájának elkészítésére pedig Módy Petit kértem fel, aki - mint a Kolesz akkori képzőművészeti lakója - szintén dolgozott a KÁTÉ-nak.

Körmendi Zoli és Módy Peti rajza főiskolai jegyzeteim címlapján

Remélem, hogy az „Öregeknek” kellemes nosztalgiát jelentett e sorok olvasása, a „Fiataloknak” pedig sikerült egy kicsit ecsetelem az akkori egyetemi és kollégiumi évek tanuláson kívüli „szépségeit”. A vizsgaidőszakok közötti szorgalmi időszak már akkor is a lehetőségek tárházát kínálta, de rajtunk múlt, hogy tudtunk-e olyan dolgokat választani, csinálni, ami maradandó és szép emlékeket idéz fel bennünk és a velünk együtt ténykedőkben (elsősorban kollégistákban).

Végezetül egy idézet! Bár ezt a poént már elsütöttem a BALLAGÓ '88 („Gyökereink”) előszavában, most több mint 17 év után újra megteszem, ugyanis az ezt tartalmazó cikk adott egy plusz „lökést” középiskolás koromban ahhoz, hogy egyetemre jelentkezsek. Így utólag biztos állíthatom, nagyon sajnáltam volna, ha kimaradok ezekből a dolgokból! Valamikor 1980 táján jelent meg Seszták Ágnes cikke a Magyar Ifjúságban, aminek záró gondolata így hangzik: „Most, hogy végiggondolom, tényleg szörnyű volt az a drukkk minden évben kétszer. Az a rettenetes nyomás, gyomorfekély, és idegzsába, agyprés és szellemi lassútűz. Igen! Ebben a pillanatban adnék öt évet az életemből, ha még egyszer végigcsinálhatnám.”

egy lelke mélyén „örök diák”:

Dr. Bagyinszki Gyula, főiskolai docens

U.i.: Az utolsó oldalon 100. (1990. decemberében készült) keresztretjvényem látható!

In memoriam KÁTÉ-s évek

Bármilyen hihetetlen, megható volt olvasni a KÁTÉ-s találkozóról hírt adó levelet. Történhetett mindez talán azért, mert annak idején - 1983 és 1988 között koptattuk az egyetemi padokat - a tankörtársaimmal együtt én is tevőlegesen hozzájárultam a lap megjelenéséhez. Társadalmi munkában - ma talán egyfajta önkéntes munkának neveznénk - "KISZ alapokon" (de mindenfajta ideológiai befolyásoltság nélkül!) szerkesztettük, hajtogattuk és terjesztettük a lappéldányokat. Akkoriban sok mindenhez csak a KISZ-en keresztül lehetett egy kis pénzt, na meg engedélyt szerezni. Ha jól emlékszem, TP (TokiPeki) álnév alatt megjelent néhány cikkem is. Persze, nem mérem magam olyan "hatalmasságokhoz" mint volt tankör- és szobatársam (Bagyinszki Gyula), akinek speciális keresztretjvényein "generációk nőttek fel". Ha találkoztál velük - volt idő, amikor a Pesti Estben is megjelentek -, megismerhetted valamennyire Gyula sajátos gondolkodásmódját és humorát.

Visszatekintve, mindig megszépülnek a dolgok. Akkor sajnáltam a tanulástól ellopott perceket, amelyeket az újság ügyeire fordítottam, de ezek a fáradozásaim mostanra hozták meg gyümölcsüket. Igen, a mai szerkesztők invitáló levelére gondolok, amely felidézi bennem azokat a régi szép időket. Persze az igazság most is egy kicsit más, hiszen nem csak ez az egy alkalmam van a visszatekintésre. A mi volt tankörünk ugyanis minden év november elején tankörtalálkozót tart. Így volt ez idén is, amikor már a tizenhetediken vettünk részt. Korábban sikerült már többnapos, családos eseményt is megrendeznünk, sőt olyat is, amelyre volt NDK-s tankörtársunk is el tudott jönni.

Tudjátok mi az a nosztalgia? Hát ezek az esték azok! Az idén Gyula azzal lepett meg bennünket, hogy elhozott két fotóalbumot, amelyekben a régi képeken mi magunk szerepeltünk. Képzeld el magad közel húsz év távlatából egy SLIP-es vetélkedőn, egy balatonlellel gólyatáborban, egy Szubjektív Filmstúdiós forgatáson, egy szakosztályi rendezvényen, egy ún. szaktárgyi gyakorlaton (valójában háromhetes üdülésen) Grúziában stb. Ismét csak Gyulára - vagyis a memóriájára - jellemző, hogy még emlékszik az akkori nevekre, mind magyar, mind grúz oldalról.

Beszélgettünk a kreditrendszeréről, és az volt a közös véleményünk, hogy általa sikerült a tanköröket, kisközösségeket „szétbombázni”, vagy legalábbis megnehezíteni létrejöttüket, fennmaradásukat. Itt jön elő a KÁTÉ, mint közösség, mint összetartó erő! Hogyan készült régen a KÁTÉ? Hát szívből, lelkesedésből. Másképpen nem lehet(ett). Technikailag persze írógéppel, letrázással, kézi rajzolgatással, ragasztással, szorgos hajtogató kezekkel. Lehet, hogy ezen a maiak meglepődnek úgy, mint ahogyan én azon, hogy a KÁTÉ-nak manapság már saját honlapja (<http://www.kate.hu>) van. Persze - jól belegondolva - mindkettő logikus.

Pár hete a 17. tankörtalálkozónk gyülekezőhelye a Kármán Tódor - alias Münnich Ferenc - Kollégium volt. Hát, bizony eléggé lelakott állapotban van! Ezért örömmel hallom, hogy felújítják. Erről viszont eszembe jut egy aprónak tűnő, de néhányunknak nagyon is fontos dolog. "ÉS VOLT EGY CSAPAT - 1988" - hirdeti a ballagási "sírfeliratunk" még ma is a kollégium bejárata mellett. Gyula jóvoltából mellékelte két (1988. május 12-én készült) fotón „Vidám Ballagási” menetünk eleje és az említett „sírkövünk” elhelyezése látható.

**A BME Gépészmérnöki Karán
1988-ban végzett évfolyam „Vidám Ballagása”
(részlet a menetoszlopból)**

**A BME Gépészmérnöki Karán
1988-ban végzett évfolyam „sírkövének” elhelyezése
az „Ezres Kolesz” bejárata mellett**

Igen hálásak lennénk, ha maradna, maradhatna! Ha az építkezésnél útban lenne, akár tevőlegesen is hajlandó lennék segíteni - hogy ideiglenes eltávolítása (biztonságba helyezése) után - visszakerüljön az eredeti helyére. Kérem az „utódokat” és az illetékeseket, segítsenek, karolják fel ezt a nemes ügyet.

Köszönettel és baráti üdvözlettel:

Foltán Zoltán, egy régi KÁTÉ-s és kollégista

*Szerkesztvény diszlokáció hullám
rejtvény diszlokáció hullám kör
körös körös rejtvény*

Pályázat

